

Analiza i interpretacja utworu lirycznego
Opracowanie – Paweł Wyszkowski Morąg

Pamiętaj! Pracę z wierszem traktuj każdorazowo jako **osobowe spotkanie z drugim człowiekiem – osobą mówiącą** /podmiotem lirycznym, bohaterem wiersza/. Podejmij z nim dialog, postaraj się go zrozumieć, wsłuchać się oczami swojej duszy, serdecznością. Zrozum, że JEMU SAMEMU trudno jest mówić o swoich przeżyciach, czasem bardzo prywatnych, wręcz intymnych. **Spróbuj podjąć z nim dialog.**

To nie jest łatwe, ale nie niemożliwe. Satysfakcja z uzyskanego porozumienia jest gwarantowana!!!!!!
Życzę powodzenia...

A n a l i z a – z greckiego *analysis* 'rozłożenie na części' to myślowe, pojęciowe wyodrębnienie cech, części lub składników badanego zjawiska /tu: wiersza/

I n t e r p r e t a c j a – z łaciny *interpretatio* to tłumaczenie, wyjaśnianie, komentowanie czegoś, wyrażanie swoich refleksji na badany temat

TOK PRACY Z TEKSTEM LIRYCZNYM

1. Przygotuj się: wycisz się wewnątrz, jak chcesz - włącz nastrojową, spokojną muzykę, nastaw się pozytywnie.
2. Przeczytaj wiersz. Pewnie pojawią się pierwsze refleksje, więc spisz je, na razie na brudno: ONE SĄ CENNE I WAŻNE!!!. Jeśli nie pojawią się, nie zrażaj się. Też tak bywa, to normalne.
3. Przeczytaj tekst kilka razy /to tak, jakbyś prosił, by ów fikcyjny człowiek jeszcze raz opowiedział to, co przeżywa; „pytaj go”, „rozmawiaj z nim”. Wszystkie skojarzenia, przychodzące myśli, obrazy, refleksje zapisuj „na brudno”.
4. Popatrz na tytuł. Jak treść wiersza ma się do niego i odwrotnie? Jest kontrastem czy sentencją?. A jeżeli wiersz jest bez tytułu, to też nie bez jakiegoś celu...A może to incipit? Pomyśl nad tym, spróbuj odpowiedzieć, dlaczego właśnie tak...
5. Zobacz, czy są jakieś dodatkowe dopiski pod wierszem, na początku wiersza, może jest jakaś dedykacja..., aforyzm jako motto rozpoczynające, itp. Nie przeocz tego. Być może jest tam „klucz” do zrozumienia wypowiedzi podmiotu lirycznego. Wszystkie spostrzeżenia wynotuj.
6. Wróć do treści utworu. Przeczytaj raz jeszcze, spokojnie, pomału, staraj się, by Twoja wrażliwość, wyobraźnia zostały pobudzone. Nie wstydź się swoich uczuć i refleksji. Zapisz to, co pojawi się w myślach.
7. Przyjrzyj się warstwie językowej. Co zwraca Twoją uwagę? Może powtarzają się jakieś wyrazy, jakieś obrazy; może jest „dziwne” według Ciebie zestawienie słów; a może wszystko „gra”, jest w porządku, niby sennie, jałowo? może to tylko „płaszczek”, pod którym kryje się wulkan przeżyć. Pomyśl, jaki to typ liryki, typ wyznania? /liryka bezpośrednia, pośrednia, opisowa, sytuacyjna, apelu, zwrotu do adresata, osobista, miłosna, refleksyjna – filozoficzna, religijna, patriotyczna/; kim jest podmiot mówiący – co możesz o nim powiedzieć?

UWAGA! PRZYPOMINAM: w tym momencie swoją interpretację potwierdzamy odpowiednimi figurami retorycznymi /podajemy przykład z tekstu, nazywamy figurę i staramy się określić jej rolę w tym wierszu: potwierdzamy właściwą drogę swojej interpretacji/:

anafora, epifora, elipsa, inwersja, apostrofa, porównanie, epitet, epitet metaforyczny, oksymoron, metafora, peryfraz, animizacja, antropomorfizacja, personifikacja, instrumentacja głoskowa, onomatopeje, paralelizm składniowy, paralelizm myślowy, tautologia, neologizm artystyczny, prozaizmy, zdrobnienia /deminutiwa/, zgrubienia /augmentatiwa/, pytanie retoryczne, przerzutnia, frazeologizmy i wiele innych...

8. Może warto poszukiwać pomocy w notce biograficznej autora wiersza, bo chociaż nie powinno się utożsamiać postaci autora z podmiotem lirycznym, to jednak nie można zaprzeczyć, że autentyczne wydarzenia z życia poety mogły mieć wpływ na takie, a nie inne wyznanie liryczne...
9. Przyjrzyj się warstwie kompozycyjnej i wersyfikacyjnej:
 - wiersz stroficzny, stychiczny, wolny, biały; „klasyczny” czy awangardowy w swej budowie; z interpunkcją czy bez; jaka jest pisownia nazw własnych?
 - o budowie regularnej z taką samą liczbą wersów, sylab w jednym wersie, ze średniówką /sylabiczny/
 - zaznacz akcenty, połącz je w zestroje akcentowe /proklityka, enklityka/ - jeżeli wyjątkowo regularnie układają się z wyraźną dominacją nad faktem zbliżonej liczby sylab – to wiersz sylabotoniczny; jeżeli sylaby są różnej długości, a liczy się tylko rozłożenie akcentów – to wiersz toniczny
 - rytm wiersza /jaki jest? zachowany czy zaburzony?/
 - rymy: męski - żeński; dokładny - niedokładny; gramatyczny; płytki – głęboki; krzyżowy, okalający, parzysty

PAMIĘTAJ, ŻE „SUCHE” PODANIE PEWNYCH FAKTÓW KOMPOZYCYJNYCH JEST BEZCELOWE. JEŻELI PISZESZ NP. ŻE WIERSZ MA BUDOWĘ REGULARNĄ, STROFICZNĄ, BEZ ZAKŁÓCEŃ, TO NAPISZ, DLACZEGO TO JEST TAKIE WAŻNE DLA TREŚCI WIERSZA? USPOKAJA, TONUJE, JEST NIEISTOTNE, NIE MOŻE ZACIEKAWIAĆ ODBIORCY, BO TO W TEJ CHWILI NIE JEST WAŻNE, ITD.

10. Spróbuj to wszystko podsumować, dokonać uogólnienia. Stosuj wyrazy modalne. Jeżeli zastosujesz argumenty - pewniki, nikt nie podważy Twojej interpretacji. Abyś tylko nie wpadł w sidła NADINTERPRETACJI!!!
11. Praca z tekstem lirycznym może być frajdą. Odważ się i spróbuj, a nie pożałujesz. Zapraszam Cię w krainę pełną tajemnic, skrytych myśli, zagadek, labiryntu. Śmiało wkrocz na drogę odkrywania świata...